

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi
مركز دراسات الشرق الأوسط
Center for Middle Eastern Studies

ANALİZ 328
MAYIS 2025

IRAK SİYASETİNDE ÖNGÖRÜLEMİYEN AKTÖR: SADR HAREKETİ

FEYZULLAH TUNA AYGÜN | SERCAN ÇALIŞKAN

Telif Hakkı

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2025

ISBN: 978-625-8175-90-5

9 786258 175905

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

1. Basım, Nisan 2025 Ankara

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

Sertifika No. : 41963

Adres : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sk. No: 3 Çankaya, ANKARA

Telefon : +90 850 888 15 20

Eposta : info@orsam.org.tr

Fotoğraflar : Anadolu Ajansı.

Baskı: Sultan Köse - Poyraz Ofset

İvedik OSB 1534. Cad. No:9 Yenimahalle/Ankara

Telefon: 0312 384 19 42

Sertifika No.: 49893

“Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 5'inci maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir”

IRAK SİYASETİNDE ÖNGÖRÜLEMİYEN AKTÖR: SADR HAREKETİ

Yazarlar Hakkında

Feyzullah Tuna Aygün

Bahçeşehir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden 2015 yılında mezun olmuştur. Lisans eğitimi sırasında Syracuse Üniversitesi ile Bahçeşehir Üniversitesi arasındaki iş birliği programında Ortadoğu ve demokratikleşme konularında çalışmalara katılmıştır. Ayrıca Erasmus Değişim Programı kapsamında Polonya'daki Nicolaus Copernicus Üniversitesinde Polonya tarihi, çağdaş Rusya politikaları ve Orta Avrupa'nın Ortadoğu'ya bakış açısı üzerine dersler almıştır. Hacettepe Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Enstitüsü ve Türkiye Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsünde de yüksek lisans düzeyinde dersler almıştır. 2016 yılında Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) bünyesinde çalışmaya başlayan Aygün, burada önce Irak Çalışmaları Araştırma Asistanı, ardından da Irak Çalışmaları Uzmanı olarak görev yapmıştır. Uzmanlık alanı Irak siyaseti, güvenliği ve toplumdur. Görev süresi boyunca Bağdat, Kerkük, Erbil, Necef, Kerbela ve Musul gibi Irak'ın farklı bölgelerinde saha çalışmaları yapmıştır. Ayrıca Ürdün'deki Türkmen toplumu üzerine de incelemelerde bulunmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı adına 2018 ve 2021 Irak Parlamento Seçimlerinde ve 2023 Irak Vilayet Meclisi Seçimlerinde uluslararası gözlemci olarak görev yapmıştır. ORSAM, Washington Institute, Rudaw ve benzeri platformlarda çok sayıda makale, analiz ve rapor yayımlamıştır. Yazıları Irak siyaseti, Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY), Türkmenler ve bölgesel güvenlik konularına odaklanmaktadır. Ulusal ve uluslararası düzeyde düzenlenen birçok konferans, sempozyum ve çalıştayda konuşmacı ve katılımcı olarak yer almıştır.

Sercan Çalışkan

2017 yılında İstanbul Üniversitesi Tarih Bölümünden mezun olan Sercan Çalışkan, aynı yıl Milli Savunma Üniversitesi Alparslan Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Tezli Yüksek Lisans Programında eğitimine devam etmiştir. "Sosyal Medya Üzerinden Algı Savaşları: Zeytin Dalı Harekâtı" başlıklı teziyle yüksek lisansını tamamlamıştır. Hâlihazırda Polis Akademisi Uluslararası Güvenlik Doktora Programında tez yazım aşamasındadır; doktora çalışması, 2003 sonrası Irak'taki güvenlik bürokrasisinin inşası, dönüşümü ve sınamaları üzerine odaklanmaktadır. 2019 yılından bu yana Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) bünyesinde Irak Çalışmaları Araştırmacısı olarak görev yapan Çalışkan, Bağdat, Musul, Kerkük, Erbil ve Necef gibi Irak'ın birçok vilayetinde saha araştırmaları gerçekleştirmiştir. 2021 Irak Parlamento Seçimleri ve 2023 Irak Vilayet Meclisi Seçimlerinde Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı adına uluslararası gözlemci olarak görev almıştır. Uzmanlık alanları Irak'taki güvenlik sorunları ve bu sorunların bölgesel etkileri ile etnik ve mezhebi yapının toplumsal ve siyasal yansımalarını kapsamaktadır. Görüş ve analizleri ORSAM başta olmak üzere Anadolu Ajansı, The Diplomat ve Washington Institute gibi çeşitli ulusal ve uluslararası platformlarda yayımlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

3 GİRİŞ

7 SADR HAREKETİNİN SİYASİ ARKA PLANI

15 SADR HAREKETİ NEDEN SİYASİ KANALDAN ÇEKİLDİ?

17 GERİ DÖNÜŞ SİNYALLERİNE RAĞMEN BOYKOT MU?

21 SADR'IN SEÇİM KARARININ OLASI ETKİLERİ

23 SONUÇ

GİRİŞ

Irak'ta 2003 sonrası inşa edilen yeni siyasal sistem, çeşitli krizler, dış müdahaleler ve toplumsal kutuplaşmalar arasında şekillenirken bu süreçte bazı aktörler dönemsel olarak öne çıkmış bazıları ise tamamen etkisizleşmiştir. Ancak Irak siyasetinde sürekli değişen güç dengelerine rağmen varlığını koruyan ve birçok kez siyasal denklemini belirleyici şekilde etkileyen nadir figürlerden biri Mukteda Sadr olmuştur. Hem siyasal hem dini hem de toplumsal düzeyde karşılığı olan Sadr, sahip olduğu bu çok katmanlı meşruiyet sayesinde Irak siyasetinde alışılmış analiz kalıplarıyla açıklanması güç, öngörülmesi ise çoğu zaman imkânsız bir aktör olarak öne çıkmaktadır. Bu nedenle Sadr Hareketinin Irak siyasetindeki konumunun değerlendirilmesi ve özellikle 11 Kasım 2025'te yapılması öngörülen parlamento seçimlerine yaklaşırken nasıl bir strateji benimseyeceği sorusu hem Irak'ın iç politik dinamikleri hem de bölgesel aktörlerin tutumları açısından son derece kritik bir önem taşımaktadır.

Sadr Hareketinin öngörülemezliği, yalnızca ani karar değişiklikleriyle ya da sistem dışı hamleleriyle açıklanamamaktadır. Bu durumu mümkün kılan daha derin bir zemin, Irak'taki siyasal sistemin yapısal sorunları, Şii siyaseti içindeki güç mücadelesi, dış aktörlerin etkisi ve halk nezdindeki siyasal temsiliyet krizleriyle doğrudan ilişkilidir. Sadr'ın dönemsel olarak sistemin merkezine yerleşip ardından sistem dışına çekilmesi, kişisel siyaset tarzıyla ve yapısal dinamiklerle birlikte değerlendirilmelidir. Özellikle 2021 seçimlerinde kazandığı 73 sandalyelik temsil gücüne rağmen çoğunluk hükûmeti kuramayıp parlamentodan çekilmesi ve akabinde sokakta yürüttüğü muhalefet ile birlikte sistemin üzerinde yeni bir baskı kurması, onu Irak siyasetinde "geleneksel kuralları bozan" bir figür olarak konumlandırmıştır.

Ele alınan çalışmanın temel amacı, Sadr Hareketinin 2025 seçimlerine giden süreçte yeniden siyasal alana nasıl ve ne şekilde döne-

bileceğini analiz etmektir. Ancak bu değerlendirmeye yapılırken sadece güncel gelişmelere odaklanmak değil; Sadr Hareketinin 2005'ten bu yana geçirdiği siyasal evrimi, Irak seçim sistemindeki değişikliklerle kurduğu ilişkiyi ve Şii siyaseti içindeki konumlanışını da dikkate almak gerekmektedir. Çünkü Sadr'ın siyaset sahnesindeki hareketliliği, çoğu zaman bir tepkinin sonucu olduğu kadar önceden planlanmış ve halk desteğine dayalı bir stratejinin parçası olarak da karşımıza çıkmaktadır.

2005 seçimlerinden itibaren Irak Ulusal İttifakı çatısı altında siyaset yapan Sadr Hareketi, zamanla bu ittifakın sınırlarını aşarak bağımsız bir siyasi güce evrilmiştir. Nuri el-Maliki ile yaşadığı gerilimler, Mehdi Ordusunun sokaktaki etkisi ve mezhep içi ayrışmalar, bu dönüşümün hem nedeni hem de sonucudur. 2014'te Ahrar Bloku ile seçimlere katılması, 2018'de Sairun Koalisyonunun birinciliği, 2021'de ise daraltılmış seçim bölgeleri sisteminden faydalanarak 73 sandalye kazanması, bu evrimin en belirgin dönüm noktalarıdır. Ancak en çarpıcı gelişme, tüm bu siyasi kazanımlara rağmen 2022'de parlamentodan çekilmesi ve hareketin siyasi faaliyetlerini askıya alması olmuştur.

Sadr'ın siyasal kanaldan çekilme kararı sadece bir başarısızlık göstergesi değil aynı zamanda bir yeniden konumlanma girişimidir.

Bu kararın ardında hükümet kurma çabalarının başarısızlığı kadar Şii Koordinasyon Çerçevesi ile yaşanan güç mücadelesi, Ayetullah Kazım el-Hayri'nin mercilikten çekilmesi ve dinî meşruiyet zeminindeki kaymalar da etkili olmuştur. Bu gelişmeler Sadr'ı sokak siyasetini tercih etmeye zorlamıştır. Ancak zamanla bu yolun da sınırlarına ulaşıldığı görülmüştür. Irak 2024 Vilayet Meclisi Seçimlerinin boykot edilmesi, ardından 2025 seçimleri öncesi "Ulusal Şii Hareketi" adı altında yeniden yapılanma sinyallerinin verilmesi, hareketin siyasal alana temkinli ama kararlı bir şekilde geri dönme zeminine sahip olduğunu göstermektedir.

Bu bağlamda Sadr Hareketinin 2025 seçimlerine katılıp katılmayacağı sadece bu harekete özgü bir strateji meselesi değildir. Aynı zamanda Irak'taki siyasal sistemin geleceği, Şii iç siyaseti dengesinin şekillenmesi ve dış aktörlerin pozisyonları açısından da belirleyici olacaktır. Sadr'ın seçimlere katılma yönünde vereceği karar, mevcut hükümetin meşruiyeti, seçim sonrası oluşacak koalisyon senaryoları ve halkın sandığa olan inancı üzerinde doğrudan etkili olacaktır. Ayrıca bu karar Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve İran gibi bölgesel etkisi yüksek aktörlerin de Irak politikasını yeniden gözden geçirmesine neden olabilecek sonuçlar doğurabilir.

2003'ten Bugüne Sadr Hareketi

2003

- ABD'nin Irak işgali sonrası, Sadr Hareketi siyasi sahneye çıktı.
- Mehdi Ordusu adlı milis gücünü oluşturarak ABD güçlerine karşı silahlı direnişe başladı.

2004

- Mehdi Ordusu, Necef ve Basra'da ABD ve Irak güçleriyle çatışmalara girdi.
- Şii-Sünni çatışmalarında Mehdi Ordusunun rolü tartışılmalara neden oldu.

2005

- Sadr Hareketi, Birleşik Irak İttifakı çatısı altında seçimlere katıldı; 28 sandalye kazandı.

2007

- Sadr, İran'ın Kum kentinde dini eğitimine devam etti ve siyasi faaliyetlerini geçici olarak askıya aldı.

2010

- Seçimlerde etkili bir rol oynadı; dönemin siyasi dengelerini gözetenek Nuri el-Maliki'nin başbakanlık görevine devam etmesine destek verdi.

2016

- Yolsuzluk karşıtı gösteriler düzenledi; destekçileri Bağdat'taki Yeşil Bölge'ye girerek parlamento binasını işgal etti.

2018

- Sairun Koalisyonu ile seçimlere katıldı; 54 milletvekili ile en fazla sandalye kazanan blok oldu.
- Reform ve yolsuzlukla mücadele söylemleriyle öne çıktı.

2021

- Ekim seçimlerinde 73 sandalye kazanarak parlamentodaki en büyük blok oldu.
- Coğunluk hükûmeti kurma girişimleri parlamentoda yeterli milletvekili çoğunluğunu kazanamadığı için başarısız oldu.

2022

- Sadr, 29 Ağustos'ta siyasetten çekildiğini açıkladı ve bu karar ile Sadr Hareketi milletvekilleri de görevlerinden istifa etti.
- Sadr destekçileri Bağdat Yeşil Bölge'de parlamento gibi resmi binalara girerek gösteri düzenledi.
- Yeşil Bölge ve etrafında gerçekleşen eylemlerde Sadr destekçileri ve güvenlik güçleri arasında çıkan çatışmalarda en az 20'ye yakın kişi hayatını kaybetti, 150'nin üzerinde kişi yaralandı.

2023-2024

- Mukteda Sadr, hareketin siyasi faaliyetlerini askıya aldı. Ancak sosyal ve dini etkinliklerde etkisini sürdürdü.
- Sadr Hareketi, 2023 Vilayet Meclisi Seçimlerini boykot ederek seçimlere katılmamıştır.
- Sadr, 10 Nisan 2024'te kendi el yazısıyla yazdığı bir mektupla Sadr Hareketinin adını "Şii Ulusal Hareketi" olarak değiştirdiğini açıkladı.
- Sadr Hareketi destekçileri, İsrail'in Filistin'e saldırıları ve ABD eski Dışişleri Bakanı Antony Blinken'in Irak'ı ziyareti gibi hadiselerde Bağdat'ta geniş çaplı protesto gösterileri düzenledi.

26 Nisan 2025

info@orsam.org.tr | www.orsam.org.tr

orsam

SADR HAREKETİNİN SİYASİ ARKA PLANI

Sadr Hareketi, Irak'ta yapılan Ocak 2005, Aralık 2005 ve Mart 2010 Parlamento Seçimlerinde Irak Ulusal İttifakı (el-İtilaf el-Vatani el-İraki/Birleşik Irak İttifakı) içerisinde yer almıştır. Nuri el-Maliki'nin önderliğindeki Kanun Devleti Koalisyonu da Aralık 2005 seçimlerinden önce Irak Ulusal İttifakından ayrılmıştır. Bu seçimlerden sonra dönemin Başbakanı Maliki'nin Sadr destekli Mehdi Ordusuna yönelik Basra'da başlattığı operasyonlar Kanun Devleti Koalisyonu ve Sadr Hareketi arasındaki rekabeti çatışmaya kadar çıkarmıştır. Ancak buna rağmen siyasi mekanizmaların oluştuğu seçimlerde, iki grup da aynı koalisyon içerisinde yer almıştır.

Tablo 1. Aralık 2005 Irak Parlamento Seçimleri Sonucu.

	Seçim İttifakı	Oy Sayısı	Oy Oranı (%)	Kazanılan Koltuk Sayısı
1	Birleşik Irak İttifakı	5.021.137	41,19	128
2	Kürdistan Demokratik Yurtseverler İttifakı	2.642.172	21,67	53
3	Irak Uzlaşma Cephesi	1.840.216	15,09	44
4	Irak Ulusal Listesi	977.325	8,02	25
5	Irak Ulusal Diyalog Cephesi	499.963	4,10	11
6	Kürdistan İslami Birliği	157.688	1,29	5
7	Mesajın Savunucuları	145.028	1,19	2
8	Uzlaşma ve Özgürlük Bloku	129.847	1,07	3
9	Irak Türkmen Cephesi	87.993	0,72	1
10	Rafidain Listesi	47.263	0,39	1
11	Misal el-Alusi Listesi	32.245	0,26	1
12	Yezidi Reform ve İlerici Hareketi	21.908	0,18	1
Diğer		588.348	4,83	0
Toplam Geçerli Oy		12.191.133	100	275
Toplam Geçersiz Oy		205.498	1,66	
Toplam Kullanılan Oy		12.396.631	100	

Aralık 2005 Irak Parlamento Seçimleri, Irak siyasetinin etno-sekte düzlemde yeniden şekillenmeye başladığı bir dönemi ifade etmektedir. Seçim sonuçları Şii, Kürt ve Sünni siyasi gruplar arasındaki temsil dengesinin net biçimde ortaya çıktığı ilk seçimlerden biri olmuştur. Şii çoğunluğu temsil eden Birleşik Irak İttifakı, 275 sandalyenin 128'ini kazanarak Parlamentoda belirleyici bir konum elde etmiştir. Kürt partilerinin oluşturduğu Kürdistan Demokratik Yurtseverler İttifakı ise 53 sandalye ile bölgesel temsildeki gücünü göstermiştir. Sünni Araplar ise başta Irak Uzlaş Cephesi başta olmak üzere farklı listelere dağılmıştır. Buna rağmen Sünnilerin en büyük ittifakı hâline gelen Irak Uzlaş Cephesi 44 sandalye kazanmıştır. Bu durum, Sünni siyasi temsiliyetin parçalı bir yapıda ortaya çıktığını ve merkezi hükûmette etkili bir aktör olma potansiyelinin sınırlı kaldığını göstermektedir.

Şii blok içerisindeki iç rekabet ise seçim sonuçlarının perde arkasındaki en önemli başlıklardan birisi olmuştur. Sadr Hareketi, bu seçimlerde Birleşik Irak İttifakı içinde yer almış ancak ittifak içi dengelerde henüz belirleyici bir konuma ulaşamamıştır. Bu dönemde Mehdi Ordusu vasıtasıyla sokakta güçlü bir varlığa sahip olan Sadr Hareketi, kurumsal siyaset içinde kendi bağımsız yapısını oluşturmaya başlamıştır. Seçim sonrasında dönemin Başbakanı Nuri el-Maliki'nin Sadr destekli milis gruplara yönelik tavrı Şii iç rekabetinin bir çatışmaya dönüştüğünü göstermiştir. Bu süreç, Sadr Hareketinin ilerleyen yıllarda ittifak siyasetinden uzaklaşarak bağımsız ve öngörülemeyen bir siyasi hat inşa etmesinin ilk işaretlerini vermiştir.

2010 seçimlerinde kimlik siyasetine karşı çıkan İyad Allavi'nin Irakiye Koalisyonunun birinci oluşum olması, iç sorunlarına rağmen Şiilerin bir araya gelmesine neden olmuştur. Böylece birleşen Şii gruplar, Irakiye Koalisyonu yerine hükûmeti kurmuştur. Bu şekilde kurulan Maliki'nin ikinci hükûmeti 2014 yılına kadar görevde kalmıştır.

Tablo 2. 2010 Irak Parlamento Seçimleri Sonucu

	Seçim İttifakı	Oy Sayısı	Oran (%)	Kazanılan Koltuk Sayısı
1	Irak Ulusal Hareketi (Irakiye)	2.849.612	24,72	91
2	Kanun Devleti Koalisyonu	2.792.083	24,22	89
3	Irak Ulusal İttifakı	2.092.066	18,20	70
4	Kürdistan Yurtsever Demokratlar Birliği	1.681.714	14,59	42
5	Goran Hareketi	476.478	4,13	8
6	Birleşik Irak İttifakı	306.647	2,66	4
7	Irak Uzlaş Partisi	298.226	2,59	6
8	Kürdistan İslami Birliği	243.720	2,11	4
9	Kürdistan İslami Grubu	152.530	1,32	2
10	Kota Toplamı	61.153	0,39	8
Diğer		572.183	8,41	0
Toplam Geçerli Oy		11.526.412	100	275
Toplam Geçersiz Oy		-	-	
Toplam Kullanılan Oy		11.526.412	100	
Kayıtlı Seçmen Sayısı/Katılım Oranı		18.892.000	61,00	

2010 Irak Parlamento Seçimleri, Irak'ta kimlik temelli siyaset kadar Iraklılık kimliğinin de etkili olduğu seçimlerden biri olarak öne çıkmıştır. Seçim sonuçlarında kimlik siyasetine karşı ve mezhep üstü söylemlerle yola çıkan İyad Allavi liderliğindeki Irak Ulusal Hareketi, 91 sandalye ile birinci olmayı başarmıştır. Bu sonuç Sünni seçmenin büyük ölçüde Irak Ulusal Hareketi etrafında konsolide olması ve Şii seçmenlerin bir kısmının da bu yapıya yönelmesinden kaynaklanmıştır. Buna karşın Şii partilerin ortak listeyle değil üç ana blok hâlinde seçimlere katılması Şii oylarının bölünmesine neden olmuştur. Kanun Devleti Koalisyonu (89 sandalye), Irak Ulusal İttifakı (70 sandalye) ve Birleşik Irak İttifakı (4 sandalye) gibi ayrılmış yapılar, Şii blokun iç bütünlüğünü zayıflatmıştır. Kürt partiler ise 42 sandalye ile bölgesel dengelerini korumayı sürdürmüştür.

Bu seçimde Sadr Hareketi, Irak Ulusal İttifakı içerisinde yer alarak kurumsal siyaset içindeki konumunu yeniden tanımlamaya çalışmıştır. Her ne kadar ittifakın toplam sandalye sayısı Irakiye ve Kanun Devleti Koalisyonunun gerisinde kalmış olsa da Sadr Hareketinin bu süreçte stratejik bir aktöre dönüşümü başlamıştır. Zira seçimlerin ardından hükûmet kurma süreci uzamış ve Şii partiler, mezhepsel kaygılarla Irak Ulusal Hareketi hükûmet dışı bırakma yönünde birleşmiştir. Bu noktada Sadr Hareketi, Maliki'nin ikinci kez başbakan olmasını kabul ederek belirleyici rol oynamıştır. Ancak bu destek, gelecekte yaşanacak rekabetin zeminini de hazırlamıştır. Nitekim Sadr, bu süreçte hem siyasi sistemin işleyişine etki edebileceğini görmüş hem de Maliki'nin otoriter eğilimlerine karşı mesafe koyarak kendi siyasi çizgisini belirginleştirmeye başlamıştır.

Sadr, Irak Ulusal İttifakı içerisinde yer almakla birlikte, Maliki'nin ikinci kez hükûmeti kurmasına olanak tanıyan zemini ortadan kaldırmak amacıyla 2014 Parlamento Seçimlerinde Ahrar Bloku'nu kurmuştur. Bu seçimlerde Sadr yaklaşık bir milyon oy alarak ikinci oluşum olmuştur. Ancak Irak Ulusal Koalisyonunun dağılması, Şiilerin Kanun Devleti Koalisyonu gibi büyük bir siyasi yapı oluşturmasını engellemiştir. Bu nedenle Muvatin, İslami Fazilet Partisi, Ulusal İslah Akımı, Sadıkun Blok ve Dava Partisinin bir kısmı seçimlere tek başına girmiştir. Bu durum, seçim aritmetiği itibarıyla Maliki'nin üçüncü dönemine bir yeşil ışık olarak değerlendirilebilir. Ancak terör örgütü DEAŞ'ın ülkede alan kazanmaya başlaması ve Maliki'ye yönelik Sadr muhalefeti ve Sünnilerin marjinalize edilmesi gibi gerekçeler, bu hükûmetin kurulmasını engellemiştir. Böylece Kanun Devleti Koalisyonu içerisinde yer alan Dava Partisi içindeki Maliki'ye mesafeli kanadın temsilcisi olan Haydar el-Abadi hükûmeti kurmuştur. Böylece hükûmetin yönetimi Kanun Devleti Koalisyonu ve Dava Partisinde kalmasına rağmen Maliki'nin bu görevi üçüncü kez üstlenmesinin önüne geçilmiştir.

Tablo 3. 2014 Irak Parlamento Seçimleri Sonucu

#	Seçim İttifakı	Oy Sayısı	Oran (%)	Kazanılan Koltuk Sayısı
1	Kanun Devleti Koalisyonu	3.141.835	27,25	92
2	Muvatin Koalisyonu	982.003	8,52	29
3	Ahrar Koalisyonu	971.589	8,42	28
4	Kürdistan Demokratik Partisi	852.198	7,39	19
5	Kürdistan Yurtseverler Birliği	789.519	6,84	19
6	Vataniye	686.017	5,95	21
7	Muttahidun	680.690	5,90	23
8	Goran Hareketi	451.858	3,92	9
9	Arap Koalisyonu	315.858	2,74	10
10	Fazilet ve Bağımsız Elitler Koalisyonu	211.257	1,83	8
11	Ulusal Reform İttifakı	192.763	1,67	6
12	Kürdistan Ninova İttifakı	185.804	1,61	6
Diğer		1.823.892	15,80	60
Toplam Geçerli Oy		11.526.412	100	328
Toplam Geçersiz Oy		1.487.353	1,29	
Toplam Kullanılan Oy		13.013.765	100	
Kayıtlı Seçmen Sayısı/Katılım Oranı		21.503.875	60,5	

2014 Irak Parlamento Seçimleri, kimliklerin ve siyasal parçalanmanın daha belirgin hâle geldiği bir dönemde gerçekleşmiştir. Seçim sonuçlarına bakıldığında Şii, Sünni ve Kürt bloklar arasında belirgin bir denge oluşmamıştır. Hatta siyasal tablo çok daha parçalı bir hâl almıştır. Kanun Devleti Koalisyonunun 92 sandalye ile birinci gelmesi Şii siyasal alanında Maliki'nin kişisel gücünü koruduğunu göstermiştir. Ancak geri kalan Şii oluşumların Muvatin (29), el-Ahrar (28), Ulusal Reform İttifakı (6) ve Fazilet Partisi gibi ayrı listelerle seçime katılması, mezhep içi birlikten ziyade rekabetin ve dağınıklığın hâkim olduğunu göstermiştir. Kürtler açısından ise Kürdistan Demokratik Partisi ve Kürdistan Yurtseverler Birliği toplamda 38 sandalye alarak bölgesel temsil oranını korumuştur. Sünni siyasal yapıların Vataniye, Muttahidun ve Arap Koalisyonu gibi dağınık ve etkisiz görünümü ise 2014 sonrası yaşanacak güvenlik krizlerinde merkezi yönetimle kurumsal ilişkilerini zayıflatan temel dinamik olmuştur.

Sadr Hareketi bu seçimde el-Ahrar Koalisyonu çatısı altında yarışarak yaklaşık 1 milyon oy ve 28 sandalye kazanmış böylece artık kendi siyasal kimliğiyle görünürlük kazanmıştır. Bu durum, hareketin önceki seçimlerde içinde yer aldığı daha büyük Şii ittifaklarından ayrılarak bağımsız bir siyasal hat izlemeye başladığını ortaya koymaktadır. El-Ahrar'ın elde ettiği sonuç, parçalanmış Şii sahasında önemli bir aktör olduğunu göstermiş ancak Sadr Hareketinin tek başına hükümet kurma sürecinde belirleyici olmasının önüne geçmiştir. Buna rağmen seçim sonrası gelişmeler Sadr Hareketine stratejik bir manevra alanı açmıştır. DEAŞ'ın Musul'u ele geçirmesi ve ülkedeki güvenlik krizinin derinleşmesi, Maliki'nin üçüncü dönemini engelleyen faktörler arasında yer alırken Sadr'ın Maliki karşıtı tutumu bu sürecin şekillenmesinde etkili olmuştur. Sonuç olarak

Maliki'nin yerine Haydar el-Abadi'nin başbakan olması, Sadr Hareketinin dolaylı yoldan sistem üzerindeki etkisinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Abadi döneminde (2014-2018) terör örgütü DEAŞ'a karşı elde edilen askerî başarı özellikle bu mücadelede yer alan Haşdi Şaabi gruplarının siyasi temsilcisi hâline gelen Fetih Koalisyonu tarafından siyasete kanalize edilmiştir. Bu nedenle daha önce Kanun Devleti Koalisyonu içerisinde yer alan grupların ayrışması Maliki'yi zayıflatmıştır. Hatta Kanun Devleti Koalisyonunun 2014 seçimlerinde elde ettiği 92 sandalye 25'e kadar düşmüştür. Yeni kurulan Fetih Koalisyonu ise 48 sandalyeye sahip olmuştur. Bu ayrışmadan yararlanan Sadr Hareketi ise Sairun (Yürüyüş) Koalisyonu ile 54 sandalye kazanmış ve en büyük siyasi oluşum olmuştur.

Tablo 4. 2018 Irak Parlamento Seçimleri Sonucu

	Seçim İttifakı	Oy Sayısı	Oran (%)	Kazanılan Koltuk Sayısı
1	Sairun Koalisyonu	1.493.542	14,40	54
2	Fetih Koalisyonu	1.366.789	13,10	48
3	Nasr İttifakı	1.133.912	10,90	42
4	Kürdistan Demokrat Partisi	873.645	8,40	25
5	Kanun Devleti Koalisyonu	725.108	7,00	25
6	Vataniye İttifakı	623.594	6,00	21
7	Kürdistan Yurtseverler Birliği	616.232	5,90	18
8	Ulusal Hikmet Akımı	547.223	5,20	19
9	Muttahidun	368.633	3,50	14
	Diğer	5.265.087	25,40	63
	Toplam Geçerli Oy	13.013.765		
	Toplam Geçersiz Oy	456.467		

2018 seçimlerinin ardından Irak Parlamentosunda kurulan Sadr ve Fetih Koalisyonu destekli iki blokun birbirine üstünlük kuramaması nedeniyle uzlaşa adayı olan Adil Abdulmehdi'nin önderliğinde ulusal birlik hükûmeti kurulmuştur. Abdulmehdi'nin başbakanlığı döneminde ortaya çıkan Ekim 2019 gösterileri ise Abdulmehdi'nin görev süresini dolduramadan istifa etmesine neden olmuştur. Bu gösteri hareketlerini destekleyen Sadr ise gösterilerin rüzgarını arkasına alarak hükûmetin düşüşünü hızlandırmıştır. Bunun üzerine gene bir uzlaşa adayı olarak Irak İstihbarat Servisi Başkanı Mustafa el-Kazimi, ülkeyi erken seçimlere götürme misyonu ile hükûmeti kurmuştur.

Kazimi, erken seçim vaadini yerine getirmeden önce seçim sistemini değiştiren yasayı destekleyerek Sainte-Lague nisbi temsil sisteminden daraltılmış seçim bölgelerinin kullanıldığı bir sistemin kullanılmasını sağlamıştır. Bu sistemden en çok faydayı gören siyasi oluşum ise Sadr Hareketi olmuştur. Öyle ki 2021 Irak Parlamento Seçimlerinde Sadr Hareketi, 329 sandalyeli Parlamentoda 73 sandalye kazanarak en yakın rakibi Takaddum Koalisyonunun neredeyse iki katı temsil hakkına sahip olmuştur. Sadr ile seçimlerin en büyük kazananı yeni seçim sistemi sayesinde 43 sandalye kazanan bağımsız adaylar olmuştur.

Tablo 5. 2021 Irak Parlamento Seçimleri Sonucu

	Anbar	Babil	Bagdat	Basra	Dikar	Diyala	Duhok	Erbil	Kadisiye	Kerbela	Kerkük	Meysan	Musenne	Necef	Ninova	Selahaddin	Süleymaniye	Vasit	Kota	Toplam
Sadr Hareketi	0	2	27	9	9	0	0	0	3	4	0	7	2	5	0	0	0	5	0	73
Takaddum Koalisyonu	10	1	11	0	0	4	0	0	0	0	1	0	0	0	8	2	0	0	0	37
Kürdistan Demokratik Partisi	0	0	0	0	0	0	8	10	0	0	2	0	0	0	9	0	2	0	0	31
Kanun Devleti Koalisyonu	0	3	13	1	4	0	0	0	2	2	0	2	3	2	0	0	0	1	0	33
Fetih Koalisyonu	0	2	3	3	0	3	0	0	2	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	17
Kürdistan Koalisyonu	0	0	0	0	0	1	1	2	0	0	2	0	0	0	2	1	8	0	0	17
Azim Koalisyonu	1	0	7	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	14
Yeni Nesil Hareketi	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	1	0	0	0	0	0	5	0	0	9
İmtidat Hareketi	0	2	0	0	5	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	9
İşrak Kanun	0	2	1	0	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6
Tasmim Koalisyonu	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
Akid Vatani	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2	0	0	0	0	4
Ulusal Devlet Güçleri İttifakı	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	4
Babilyon	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4
Cemharatuna Havuyatuna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	3
Reform için Hasim Hareketi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	3
Cemahir el-Vataniye Partisi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Kerkük Arap Koalisyonu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Biladi Ulusal Hareketi	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Birleşik Irak Türkmenleri Cephesi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Vefa ve Tahyir	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Fırateyn Akımı	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Vasit Ahalisi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
İktidar Vatan	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Haklar Hareketi	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Irak Ulusal Projesi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Kürdistan Adalet Partisi-Irak	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Ulusal Üretim Partisi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Ulusal Nahic Koalisyonu	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Ulusal Amal Koalisyonu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Vatan Partisi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Yezidi İlerleyiş Partisi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Ulusal Sened Partisi	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Bağımsızlar	4	4	5	2	1	2	2	-	1	-	2	1	1	4	3	3	2	2	4	43
Toplam	15	17	69	25	19	14	11	15	11	11	12	1-	7	12	31	12	18	11	9	329

2021 seçimleri örneği, Sadr Hareketinin aritmetik olarak en güçlü siyasi aktör konumuna ulaştığını göstermesine ek olarak seçim sisteminin siyaseti etkileme potansiyelini de göstermiştir. Bununla birlikte 73 sandalyeli Sadr Hareketi, sayısal üstünlüğüne ek olarak siyasi yön tayin etme iddiasına sahip olmuştur. Ancak bu kazanımların hükümetin kurulması ile sonuçlanması Irak siyasetinde 2003 sonrası oluşan kimlik gruplarının siyasete nüfuzunu göstermiştir. Dolayısıyla Irak siyasetinde seçimleri kazanan en güçlü aktörün de siyaset içinde etkisizleşebileceği görülmüştür.

SADR HAREKETİ NEDEN SİYASİ KANALDAN ÇEKİLDİ?

Sadr Hareketi destekçileri 28 Eylül 2022 tarihinde Irak Parlamentosu binasına girme teşebbüsünde bulundu.

Sadr Hareketi, elde ettiği Parlamentodaki güç çerçevesinde karşı çıktığı ulusal birlik hükûmeti yerine çoğunluk hükûmeti kurulmasını desteklemiştir. Sadr, Takaddum Koalisyonu ve Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) ile bir araya gelerek kurduğu üçlü ittifak (Vatanı Kurtarma İttifakı) ile bağımsız adayların da desteğini alarak çoğunluk hükûmeti kurmayı amaçlamıştır. Sadr'ın hükûmeti kurmakta başarılı olamaması üzerine muhalefette kalacağını ilan etmiş ve diğer Şii grupların siyasi üst yapısını oluşturan Şii Koordinasyon Çerçevesini hükûmeti kurmaya davet etmiştir. Ancak üçlü ittifakın devam etmesi nedeniyle hükûmet kurulamamıştır. Bu nedenle 9 Haziran 2022 tarihinde Sadr, canlı bir açıklama yaparak hareketine bağlı milletvekillerinin istifasını istemiştir. İstifa eden milletvekillerinin yerlerine seçilen yedek isimler ile Irak Parlamentosundaki aritmetik Şii Koordinasyon Çerçevesi lehine değişmiş ve Muhammed Şiya Sudani önderliğindeki hükûmet kurulmuştur.

Tablo 6. Sadr Hareketinin İstifasının Ardından Ortaya Çıkan Irak Parlamentosu Sandalye Dağılımı.

Siyasi Oluşum	Sandalye Sayısı
Kanun Devleti Koalisyonu	40
Takaddum Koalisyonu	39
Kürdistan Demokratik Partisi	31
Fetih Koalisyonu	28
Kürdistan Koalisyonu	17
İmtidat Hareketi	16
Azim Hareketi	14
Ulusal Devlet Güçleri İttifakı	13
Yeni Nesil Hareketi	9
Tasmim Koalisyonu	8
İşrak Kanun	7
Akd-i Vatani	7
Haklar Hareketi	6
Diğer 26 Oluşum	40
Bağımsızlar	54
Toplam	329

Sadr Hareketi, parlamentoda yaşanan istifalar ile siyasi kanal olarak Parlamento dışına çıkarak siyaseti sokağa taşımıştır. Bu dönem içerisinde oturma eylemleri gibi kitlesel gösteriler organize edilmiştir. Ancak Ayetullah Kazım el-Hayri'nin 29 Ağustos 2022 tarihinde sağlık durumu nedeniyle mercilikten çekilmesi Sadr'ın bütün faaliyetlerini sonlandırmasına neden olmuştur. Zira Hayri, Sadr'ın babası Muhammed Sadık Sadr'ın kendisinden sonra dinî liderlik için işaret ettiği kişi olması nedeniyle Sadr Hareketinin de dinî meşruiyetini sağlamıştır. Bu nedenle Hayri'nin çekilmesinin ardından Sadr Hareketi, faaliyetlerini durdurduğunu açıklamıştır. Böylece Parlamento içi siyasetten "sokakta siyasete dönen" Sadr Hareketi, resmî olarak çalışmalarını durdurmuştur. Ancak bu süreç içerisinde de Sadr, yaptığı açıklamalar ile siyasetin içerisinde yer almıştır.

Sadr Hareketi milletvekillerinin istifası, yüzeysel bir anlamda istediği hükûmeti kuramayan hareketin geri adımı olarak görülebilir. Ancak istifa aracı Sadr'ın stratejik hesaplamasının bir ürünüdür. Zira Parlamentodaki en büyük

temsil grubu olmasına rağmen hükûmetin kurulamaması, sistemin kendi içindeki meşruiyet sorunlarını göstermiştir. Dolayısıyla bu manevra, temsili siyasetin yapıldığı Parlamento reddetmek anlamına geldiği gibi 2003 sonrası Irak siyasi mekanizmasının yeniden yapılandırılması amacını taşımaktadır.

Sadr'ın Parlamento ve siyasetten çekilme hamlesi aynı zamanda Sadr'ın sürdürdüğü siyaset tarzının bir devamını oluşturmaktadır. Zira Sadr, 2003-2005 döneminde sokaklarda popülerite kazanmış bir Şii lider olarak çekilmesini popülist bir hâle getirmiştir. Zira Sadr, milletvekillerine istifa çağrısında da "ulusal çoğunluk hükûmetinin Irak'ın reforme edilmesi için tek yol olduğunu" vurgulamıştır.¹ Bu açıklama, Sadr'ın "doğrulardan vazgeçmemesine rağmen Irak'ın geleceği için fedakârlık" yaptığı söylemine uyumludur. Dolayısıyla hareketin içinde yer almayacağı bir hükûmetin kırılma- lığa sahip olacağı söylenebilir. Zira Sadr Hareketinin pozisyonu sistem dışına itilmekten ziyade sistemin dışından baskı kurarak yeni bir siyasal denge oluşturma girişimidir.

1 "Al-Sadr asks his bloc to resign from Iraqi parliament", *Anadolu Ajansı*, 9 Haziran 2022.

GERİ DÖNÜŞ SİNYALLERİNE RAĞMEN BOYKOT MU?

Mukteda Sadr'ın çağrısı ile 15 Temmuz 2022'de organize edilen "birleşik Cuma Namazı"

Sadr Hareketi üyelerinin Irak Parlamentosundan istifasının ardından 2024 yılında yapılan Irak Vilayet Meclisi Seçimleri de Sadr Hareketi tarafından boykot edilmiştir. 2025 yılında yapılması beklenen Irak Parlamentosu Seçimlerine giden süreç içerisinde Nisan 2024'te hareket, 2021 Irak Parlamentosu Seçimlerinde kullandığı ismi değiştirerek Ulusal Şii Hareketini kurmuştur.² 2024 Vilayet Meclisi Seçimlerinin ardından yapıdaki bu değişikliğin yaşanması, siyasi kanala yönelik boykotun sonlandırılması için atılan ilk adım olabilir.

Sadr Hareketinin lideri Mukteda Sadr, kendi imzasını taşıyan 11 Şubat 2025 tarihli yazıda hareket içerisinde seçimlere katılım veya boykot değerlendirilmesi yapılmasını istemiştir. Bu yazı, 19 Şubat 2025 tarihinde Sadr'a yakın sosyal medya hesapları tarafından paylaşıla-

rak alenileştirilmiştir. Böylece hareket içerisindeki tepkilerin ötesinde diğer siyasi aktörlerin de Sadr Hareketinin siyasete geri dönüşüne vereceği tepkinin ölçülmesi sağlanmıştır. Zira Sadr'ın siyasette yer almaması, Şii Koordinasyon Çerçevesi gibi yapıların siyasetini daha kolay uygulamasına zemin hazırlamasına rağmen Şiiler arasındaki ayrışmayı artırmaktadır.

Sadr'ın alenileşen yazışmasının ardından 20 Şubat 2025 tarihinde Sadr Ofis Direktörü İbrahim el-Cabiri önderliğinde bir heyet Irak Bağımsız Yüksek Seçim Komisyonu Bağdat Rusafa Ofisini ziyaret etmiştir. Böylece hareket içerisinde seçim süreciyle ilgili ilk somut adım atılmıştır. Diğer yandan ise hareket içerisinde siyasi bir faaliyete tepki olmaması için söz konusu alenileştirilme beklenmiş olabilir. Ancak zamanlamanın ötesinde söz konusu zi-

2 "Sadr renames movement to 'Shiite National Movement' in political resurgence", *Kurdistan24*, 11 Nisan 2024.

**Sadr Hareketinin
bir yandan
siyasi sürece
dönüş emareleri
göstermesine
rağmen boykot
kararını
açıklaması başarı
elde edeceği bir
seçime katılma
yaklaşımı
geliştirmesinden
kaynaklanabilir.**

yaret, Sadr Hareketinin bürokratik anlamda da sürecin takipçisi olduğunu göstermektedir.

Sadr Hareketi, 19 Şubat 2025 tarihinde destekçilerine seçmen kayıtlarını yenilemeleri için yönlendirici bir açıklamada bulunmuştur.³ Bu durum ise Sadr Hareketinin seçim hazırlıklarına başladığı şeklinde yorumlanmıştır. Sadr Hareketinin seçimlere katılmaya karar vermesi ve seçim takviminin belirlenmesi ile hareketin toplumsal seferberliği artırmaya yönelik adım atması beklenebilir. Bu nedenle özellikle Sadr'ın Irak Başbakanı Muhammed Şiya Sudani'den memnun olmaması durumunda sokak olaylarını desteklemesi beklenebilir. Ancak Sudani ile belirli bir anlayışa ulaşılması durumunda Sadr, destekçilerini davet edeceği kitlesel Cuma Namazı gibi seçenekleri tercih edebilir.

Mukteda Sadr'ın Ahrar Blok, Sairun Koalisyonu ve Sadr Hareketinden milletvekilliği yapmış 200'den fazla siyasetçi ile 7 Mart 2025 tarihinde bir araya gelmesi, geri dönüşün en somut örneklerinden birisi olmuştur. Zira bu buluşma, hareketin siyasi kanadının ön plana çıkartılması anlamına gelmektedir. Ancak Sadr, 27 Mart 2025 tarihinde yaptığı açıklamada seçimlere katılmayacağını duyurdu.⁴ Yaptığı açık-

lamada "Herkes bilsin ki yolsuzluk var olduğu sürece, sadece mezhepsel, etnik ve partizan çıkarlarla ilgilenen uyduruk bir seçim sürecine katılmayacağım." ifadelerini kullanmıştır. Dolayısıyla Sadr, Parlamento siyasetine dönme emareleri göstermesine rağmen söylem düzeyinde boykotun devam edeceğini ifade etmiştir.

Sadr Hareketinin bir yandan siyasi sürece dönüş emareleri göstermesine rağmen boykot kararını açıklaması başarı elde edeceği bir seçime katılma yaklaşımı geliştirmesinden kaynaklanabilir. Bu bağlamda Sadr Hareketinin seçim performansını belirleyecek birden fazla dinamikten bahsedilebilir. Bunların başında siyasi oluşum ve seçmen ilişkilerinin ötesindeki dinamik olan seçim yasası gelmektedir. 2025 seçimlerinde uygulanacak Sainte-Lague seçim sistemi Sadr'ın 2021 seçimlerinde olduğu gibi 73 milletvekili çıkarabilmesini son derece zorlaştırmaktadır. Nitekim aşağıdaki tablo, 2021 yılında uygulanan seçim sisteminin değiştirilmesi örneğinde Sadr Hareketinin Dikar vilayetinde beş sandalye kaybettiğini ortaya koymaktadır; benzer sandalye kayıplarının yaşanması ise Sadr Hareketinin 2021 seçimlerinde elde ettiği aritmetik başarıyı tekrar edemeyeceğine işaret etmektedir.

3 "Sadr calls on supporters to update voter records, hinting possible election return", *The New Region*, 19 Şubat 2025.

4 "Al-Sadr: I will not participate in the electoral process, Iraqi", *News Agency*, 27 Mart 2025.

Tablo 7. 2021 Seçim Sistemi Değişikliğinin Sadr Hareketinin Dikar Vilayetindeki Sandalye Dağılımına Etkisi

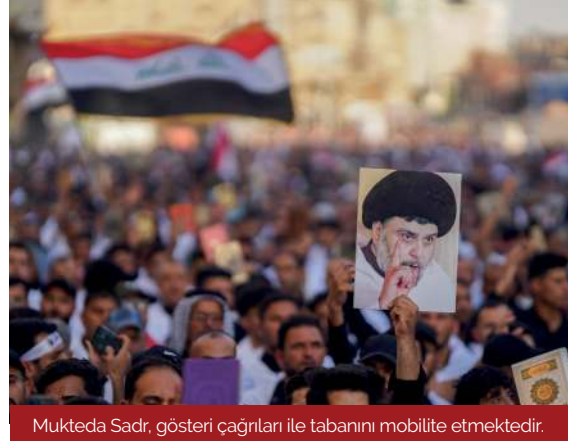
Dikar Siyasi Oluşumları	2021 Seçimlerinde Kazanılan Sandalye Sayısı	2021 Seçim Sonuçlarının Seçim Yasasına Uygulanması	Sandalye Sayısındaki Farklılık
İmtidad Hareketi	5	9	4
Sadr Hareketi	9	4	-5
Kanun Devleti Koalisyonu	4	3	-1
Fetih Koalisyonu	0	2	2
Ulusal Devlet Güçleri Koalisyonu	0	1	1
Bağımsızlar	1	0	-1
Toplam	19	19	0

Seçim sistemlerinde yapılan değişiklikler, Irak'taki siyasi aktörlerin pozisyonlarını doğrudan etkileyen temel faktörlerden birisi olarak öne çıkmaktadır. Ancak şimdiye kadar bu sistemleri doğru okuyarak avantaj sağlayabilen aktörlerden biri de Sadr Hareketi olmuştur. Bu sayede Sadr Hareketi, 2021 seçimlerinden önce en fazla 54 milletvekili çıkarmasına rağmen bunu 2021'de 73'e kadar çıkarmıştır. 2025 seçimlerinde tekrar Sainte-Lague sistemine dönülmesi, durumunda Sadr Hareketinin önceki seçimlere kıyasla daha az milletvekili kazanma ihtimali doğmaktadır. Seçim tarihinin 11 Kasım 2025 olarak belirlenmesi ise seçim yasasında 2021'e geri dönüş ihtimalini ortadan kalmıştır.

Sadr Hareketinin siyasete geri dönme kararında seçim yasasının değiştirilmesi faktörünün ortadan kalkması ile mevcut seçim yasası çerçevesinde hesaplamalarını yapması gerekmektedir. Bu anlamda destekçileri ile organik ve yakın bir ilişkiye sahip olan Sadr Hareketi için temel belirleyici faktör seçim rekabeti içinde olacağı siyasi aktörlerin seçim stratejisi olacaktır. Şii Koordinasyon Çerçevesi içindeki Şii partilerin ortak liste yerine farklı listeler ile seçimlere katılma yaklaşımı Sadr Hareketi açısından bir avantaj olabilir. Ancak Sadr Hareketinin güçlü olduğu seçim bölgelerinde büyük bir rakip liste yerine orta boyutlu birden fazla listenin varlığı, hareketin elde edeceği sandalye sayısını azaltmaktadır. Dolayısıyla mevcut seçim sistemi çerçevesinde Sadr Hareketinin rakip listeler için yapacağı ölçümlerin belirleyici olacağı söylenebilir.

Seçim sistemi ve rakip listelerin durumunun Sadr Hareketinin önünü açacak bir görüntüye sahip olamaması Sadr'ın, başarısızlık algısı yaratabilecek bir seçim yarışına girmeme yönündeki eğilimini güçlendirebilir. Dolayısıyla Sadr için 2025 seçimlerine katılım kararı yalnızca siyasal niyetle değil matematiksel bir hesaplamayla belirlenecektir. Elde edilecek sandalye sayısının, hedeflenen siyasi senaryoları uygulamaya yetecek düzeyde olup olmaması belirleyici olacaktır. Eğer bu sayının çoğunluk hükûmeti kurmaya elverişli olmadığı görülürse Sadr ile İran destekli Şii gruplar arasındaki ilişkinin seyri önem kazanacaktır. Dolayısıyla Sadr Hareketinin seçim kararını belirleyecek bu dinamiklerin hareket tarafından takip edilerek karar verileceği söylenebilir.

SADR'IN SEÇİM KARARININ OLASI ETKİLERİ

Mukteda Sadr, gösteri çağrıları ile tabanını mobilite etmektedir.

Mukteda Sadr'ın 2025 Irak Parlamento Seçimlerine katılıp katılmaması, Irak siyasetinde hem iç hem de bölgesel dinamikleri etkileyecek önemli bir gelişmedir. Özellikle İran'a yakın Şii siyasi gruplar açısından bu durum, rekabetin yoğunlaşabileceği yeni bir siyasal faza geçişi beraberinde getirebilir. Sadr Hareketi, 2018 ve 2021 seçimlerinde Irak Parlamentosunda en fazla sandalyeye sahip oluşum olarak öne çıkmıştır. Böylece siyasi ağırlığını belirgin şekilde hissettirmiştir. Dolayısıyla hareketin yeniden sahneye çıkması, İran'a yakın aktörlerin hem seçim stratejilerini hem de olası hükümet kurma planlarını yeniden değerlendirmelerine yol açabilecek kritik bir gelişme olarak öne çıkmaktadır.

Sadr'ın aktif siyasete dönmesi hâlinde Kanun Devleti Koalisyonu lideri Nuri el-Maliki ve Bedir Örgütü lideri Hadi Amiri gibi İran'a yakın Iraklı Şii siyasi aktörlerin Sadr'ın gücünü den-

geleyebilecek yeni bir pozisyon arayışına girmesi beklenebilir. Bu çabaların yalnızca siyasi rekabet üzerinden değil aynı zamanda medya, seçim kampanyaları ve koalisyonlar üzerinden de çeşitlendirilmesi muhtemel olacaktır. Benzer şekilde İran'a yakınlığıyla bilinen Kays el-Hazali liderliğindeki Asaib Ehlil Hak'ın siyasi kanadı Sadıkun Bloku da Sadr'a yönelik stratejik bir pozisyon belirlemeye ihtiyaç duyabilir. Zira Sadr Hareketinden ayrılan bu yapı, ayrış sonrasında Sadr'ın en büyük eleştirmenlerinden birisi olmuştur. Dolayısıyla bu stratejik konumlanmaların sadece çatışma veya dışlama ekseninde gerçekleşmesi beklenmemelidir. Çünkü Asaib Ehlil Hak gibi gruplar açısından Sadr Hareketinin siyasette yer alması, gerilimli ama sürdürülebilir bir ilişki ihtiyacına neden olmaktadır. İran'a yakın bu yapıların belirli koşullarda Sadr ile iş birliği ya da ittifak seçeneklerini gündemlerine alabilecekleri ihtimali göz

önünde bulundurulmalıdır. Özellikle Sadr'ın geniş halk desteği ve milliyetçi söylemleri, İran açısından hem bir meydan okuma hem de denge unsuru olarak algılanabilir. Bu nedenle İran destekli grupların Sadr'ı tamamen dışlamak yerine sistem içerisinde onu belli düzeyde entegre ederek dengeleme stratejisi benimsemeleri daha olası olabilir. Böyle bir yaklaşım, İran'ın Irak'taki nüfuzunu koruma ve aleyhine oluşabilecek istikrarsızlıklardan kaçınma hedefleriyle de örtüşmektedir.

Sadr'ın seçimlere katılması durumunda ortaya çıkabilecek bir diğer önemli etki alanı ise ABD olacaktır. ABD, İran'ın Irak'taki siyasi nüfuzunu sınırlamak için alternatif aktörleri güçlendirme politikası uygulayabilir. Bu bağlamda Sadr'ın seçimlerden güçlü çıkması ve çoğunluk hükûmeti kurma çabasına yeniden yönelmesi hâlinde, ABD'nin bu süreci destekleyici bir yaklaşım benimsemesi ihtimal dâhilinde bulunmaktadır. Özellikle İran'a yakın aktörlerin hükûmet dışında bırakılacağı bir koalisyon senaryosu, ABD'nin bölgesel politikası açısından

avantajlı bir tablo sunabilir. Ancak Sadr'ın ABD ile ilişkisinin de dalgalı bir seyir izlediği göz önünde bulundurulmalıdır. Her ne kadar Sadr, İran'a mesafeli duruşuyla öne çıksa da ABD karşıtı söylemleri, Vaşington nezdinde temkinli bir yaklaşımı zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle ABD'nin Sadr'a yönelik tutumu yalnızca İran karşıtlığı üzerinden şekillenmeyecektir. Ayrıca Sadr'ın iç siyaset stratejileri, hükûmet kurma biçimi ve dış politika yönelimi gibi unsurlarla birlikte değerlendirilecektir. Dolayısıyla Sadr'ın 2025 seçimlerine katılması durumunda Irak siyasetinde yalnızca partiler arası denge değil aynı zamanda İran-ABD eksenli rekabetin de yeni biçimlere evrilmesi mümkün görünmektedir. Sadr'ın ne ölçüde etkili olacağı, onun siyasi pozisyonunun ne yönde şekilleneceği ve hangi aktörlerle ilişki kuracağı gibi değişkenlere bağlı olarak şekillenecektir. Bu süreçte hem İran'a yakın yapıların hem de ABD'nin Sadr'ı bütünüyle dışlamak yerine onun da dâhil olacağı dengeli yaklaşımlar geliştirmeleri ihtimali dikkatle izlenmelidir.

SONUÇ

Şii lider Mukteda Sadr, siyasetten çekildiğini ifade etmesine rağmen siyaseti etkileme potansiyelini korumaktadır.

Mukteda Sadr, 2003 sonrası Irak siyasetinin en belirleyici ve aynı zamanda en öngörülemez aktörlerinden birisi olarak ön plana çıkmaktadır. Sadr gibi hareketi de seçimlere katılıp katılmama kararından, ittifak ilişkilerine ve toplumsal mobilizasyon stratejilerine kadar geniş bir yelpazede etkili olmuştur. Bu durum, onun yalnızca bir politikacı değil aynı zamanda dinî ve toplumsal bir sembol hâline gelmesiyle doğrudan ilişkilidir. Bu çok katmanlı kimlik, Sadr'ı zaman zaman sistemin merkezine çekerken bazen de tamamen sistem dışına çıkmasına olanak tanımaktadır.

2025 seçimleri yaklaştıkça, Sadr'ın siyasete yeniden dönme ihtimali üzerine yürütülen tartışmalar yoğunlaşmaktadır. Sadr Hareketi'nin Şii Ulusal Hareketi adı altında yeniden yapılandırılması, seçim komisyonu ile temas kurulması ve seçmen kayıtlarının güncellenmesine yönelik çağrılar, bu dönüşün zeminini hazırla-

maktadır. Ancak Sadr'ın siyasete dönüşü salt bir geri adım değildir. Bu dinamik, sistemin yapısal dengesizlikleri, Şii iç rekabeti ve seçim sistemindeki değişiklikler gibi bir dizi faktörün etkileşimiyle şekillenmektedir.

Sadr için seçimlere katılma kararı yalnızca bir siyasi irade meselesi değildir. Bu karar, aynı zamanda bir stratejik hesaplama problemidir. Seçim sistemi değişiklikleri, onun önceki başarılarının tekrar etmesini zorlaştırabilir. Özellikle Sainte-Lague sistemine dönüş, 2021'de daraltılmış bölgeler üzerinden kazanılan sandalye avantajını ortadan kaldırabilir. Bu nedenle Sadr, mecliste kazanacağı sayısal temsiliyetin ve bu temsiliyetin hükümet kurma kapasitesine dönüşme ihtimalinin net olmadığı bir senaryoda seçimden uzak durmayı tercih edebilir.

Sadr'ın bu temkinli yaklaşımı, sistemin tamamen dışına itilmesini de zorlaştırmaktadır.

İran destekli Şii grupların siyasal etkisini artırmabileceği her senaryo, Sadr cephesi için bir tehdit unsuru olarak okunmaktadır. Dolayısıyla hareketin siyasete dönerek bu aktörlerle dengeleme motivasyonu artmaktadır. Bu bağlamda 2025 seçimleri sadece bir siyasi yarış şeklinde tezahür etmeyecektir. Bu seçimler aynı zamanda Şii siyasetinin geleceği, sistemin kapsayıcılığı ve Irak'ta siyasal temsilin meşruiyeti açısından da kritik bir eşik olabilir.

Sadr Hareketinin yeniden siyasete dâhil olması durumunda, önümüzdeki dönemde çoğunluk hükûmeti kurma girişimlerini yeniden gündeme getirmesi mümkündür. Bu durum, bir yandan İran'a yakın grupların dışlandığı, diğer yandan daha geniş halk desteğine dayanan yeni koalisyonların inşa edilmesi ihtimalini gündeme getirebilir. Sadr'ın bir kez daha sistem dışı kalmayı tercih etmesi durumunda ise bu boşluğun nasıl doldurulacağı, Irak siyaseti-

nin istikrarını ve meşruiyetini doğrudan etkileyecek temel sorulardan biri olacaktır.

Geri dönüş emarelerine rağmen boykotu sürdürmesi durumunda ise hareketin farklı bir formül geliştirmesi muhtemel olabilir. Bu formül, doğrudan hareket tarafından aday gösterilmeyen farklı listelerdeki veya bağımsız adayların desteklenmesi şeklinde uygulanabilir. Bunun gibi alternatif yöntemlerle siyaseti sınama tecrübesine sahip olan Sadr Hareketi, öngörülemez çıkışları ile siyaseti şekillendirmeye devam edebilir. Dolayısıyla Sadr Hareketi açısından siyaseti yönlendirme araçları seçimlere katılmak veya boykot etmek ile sınırlı değildir. Seçim döneminde Sadr Hareketi, her ne kadar adımlarını kendi içinde stratejik bir yaklaşımla şekillendirse de dışarıdan bakıldığında öngörülemez bir aktör olma niteliğini sürdüreceği söylenebilir.

[illegible]

www.orsam.org.tr

[orsamorgtr](https://www.facebook.com/orsamorgtr)